

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΝΟΥ ΧΟΡΟΥ(ΜΑΡΙ ΚΟΡΛΟΥ) ΣΤΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ ΤΩΝ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

**Γράφει ο Γιάννης Τσιαμήτρος
εκπ/κός-χοροδιδάσκαλος**

Ο Τρανός χορός (Μάρι κόρλου) είναι κάτι που γίνονταν εδώ και αιώνες στα βλαχοχώρια της Ελλάδας αλλά και σε όλα τα υπόλοιπα χωριά της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και γενικότερα της Ελλάδας. Ο σεβασμός στην παράδοση

σε όλα τα επίπεδα (χορός, έθιμα, τραγούδια, κοινωνική ζωή, εργασία, αρχιτεκτονική κλπ) για αιώνες ήταν κάτι το ιερό.

Έτσι οι Βλάχοι, ιδιαίτερα στα βλαχοχώρια των Γρεβενών (Σαμαρίνα, Σμίξη, Αβδέλλα, Περιβόλι), παρά το γεγονός ότι έχει εκλείψει ο παραδοσιακός τρόπος ζωής (αστικοποίηση κλπ.) και τα χωριά ως επί το πλείστον είναι πλέον παραθεριστικά, εν τούτοις, συνεχίζουν με ευλάβεια να πραγματοποιούν το Τρανό χορό, συνήθως στην αυλή της Εκκλησίας του Πολιούχου Αγίου του χωριού ή στην πλατεία ή σε κάποιον ειδικό χώρο (π.χ. Κίνικ- Περιβόλι, Γκόρτσο Ζάβα -Σμίξη).

Το άρτωτο σχοινί, το σχοινί της παράδοσης, που το ύφαιναν οι γενιές μέσα στους αιώνες, δεν έχει σπάσει ακόμα στα χωριά αυτά και όλοι μαζί, εκείνη την ώρα, δένουν τα χέρια τους σαν ένδειξη της ενότητας, της αλληλεγγύης της κοινότητας.

Πολύ σπάνια, σήμερα, βλέπουμε το φαινόμενο αυτό στα χωριά της Ελλάδας, δηλαδή, την απόδοση των χορών με ταυτόχρονο τραγούδι και με την απουσία μουσικών οργάνων σε αυθεντική μορφή και όχι σε αναβίωση.

Τα τραγούδια λοιπόν αυτά, ΟΛΑ, χωρίς καμιά εξαίρεση, αποδίδονται στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ. Από τα τέλη της δεκαετίας του '80, κάθε καλοκαίρι σχεδόν με μεράκι και με δικά μου έξοδα, σκαρφαλώνω σε αυτά τα περήφανα βλαχοχώρια, από όπου οι βεργιάνοι βλάχοι κατάγονται, και καταγράφω (με οπτικοακουστικά μέσα) τα τραγούδια του Τρανού χορού (όχι όψιμη απασχόληση). Στο συνεχές μου ερώτημα στους γεροντότερους, γιατί να μην υπάρχει κάποιον τραγούδι στο βλαχικό ιδίωμα, η απάντηση από αυτούς ήτανε πάντοτε η ίδια: «Στον Τρανό χορό πάντα τραγουδούσαμε στα ελληνικά, έτσι τα βρήκαμε. Έτσι τόχουμε!» Κατέληξα λοιπόν στο συμπέρασμα

ότι, το τελετουργικό, έναντι του κοσμικού, έχει μεγαλύτερη δύναμη στην παράδοση, όπως δηλαδή συμβαίνει και στην Εκκλησία.

Προς Θεού, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρχαν και δεν υπάρχουν τραγούδια στο βλαχικό ιδίωμα!! Ασφαλώς και υπήρχαν, όμως, κατά τη γνώμη μας, ήταν λίγα και αυτά όχι στον Τρανό χορό! Έχουμε εξηγήσει σε άλλο σημείωμα τους λόγους. Τονίζουμε αυτό το γεγονός (τα πλείστα των τραγουδιών των Βλάχων είναι στην ελληνική γλώσσα), περισσότερο για την ενημέρωση των νέων, γιατί τον τελευταίο καιρό οι νέοι, που αγαπάνε το βλάχικο τραγούδι, είναι δέκτες τραγουδιών μόνο στο βλαχικό ιδίωμα από cd που κυκλοφορούν. Κι εμένα μου αρέσει να τραγουδώ στο βλαχικό ιδίωμα, είναι όμορφο και με ενθουσιάζει, είναι ένας πολύ ωραίος τρόπος να μάθει κανείς βλάχικα, όμως οι νέοι πρέπει να γνωρίζουν ότι ο στίχος των τραγουδιών των Βλάχων στο βλαχικό ιδίωμα δεν είναι και ούτε ήταν μονόδρομος.

Και επειδή, ο ερευνητής πρέπει να είναι αντικειμενικός και όσα γράφει πρέπει να τα στοιχειοθετεί με απόλυτα ντοκουμέντα και αποδείξεις, παραθέτουμε παρακάτω μόνο μερικούς από τους τίτλους (όχι όλα τα τραγούδια για ευνόητους λόγους) των τραγουδιών που συγκεντρώσαμε από τους Τρανούς χορούς των βλαχοχωριών των Γρεβενών (Όλα τα λόγια και τον ήχο των τραγουδιών τα έχουμε καταγράμμενα και θα τα εκδώσουμε στο μέλλον και σε έντυπη αλλά και σε οπτικοακουστική ψηφιακή μορφή). Η θεματολογία αυτών των τραγουδιών παρατηρείται σε όλα τα μέρη της Ελλάδας (σε βλαχοφωνούς και μη) πράγμα που ενισχύει τα μέγιστα ότι οι Βλάχοι είναι γνησιότατο κομμάτι του ελληνισμού:

1. ΣΑΜΑΡΙΝΑ (1989)

Τραγούδια του Δεκαπενταύγουστου στον «Τσιάτσιο», τον μεγάλο χορό της Σαμαρίνας στη αυλή της εκκλησίας της Μεγάλης Παναγίας (Κοιμήσεως της Θεοτόκου).

1. Παιδιά της Σαμαρίνας, 2. Τσιάτσιος, 3. Σμαήλ-αγά, 4. Σιώμος, 5. Αμπέλι μου πλατύφυλλο, 6. Νάμαν νιός και παλικάρι, 7. Βουργάρα, 8. Κάτω στις Μωριά τα μέρη, 9. Στα Καστανιώτικα χωριά κλπ.

2. ΣΜΙΞΗ (1996)

Τραγούδια στην Σμίξη στο πανηγύρι της Παναγίας :
α) 2η ημέρα στο εξωκλήσι του Αγίου Αθανασίου (16-8)

1. Πάπα Γιώργης (παραλλαγή του έχουμε καταγράψει και στο Δάσκιο Ημαθίας με άλλον ήχο), 2. Ένα πουλί θαλασσινό, 3. Κάτω στου Μωριά τα μέρη, 4. Αγαπούσα τα κορίτσια, 5. Αμπέλι μου πλατύφυλλο, 6. Το ορφανό παιδί.

β) 3η ημέρα πρωί- Στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου-περιοχή «Μουτσιάλη» (17-8)

1. Απ' τα τριάκορφα βουνά (παραλλαγή του έχουμε καταγράψει και στο Δάσκιο Ημαθίας με άλλον ήχο), 2. Εκεί πέρα κι αντίπερα, 3. Όλα τα κάστρα χαίρονται, 4. Ο Κώστας επαινεύτηκε.

γ) 3η ημέρα -απόγευμα περιοχή «Γκόρτσο Ζάββα»(17-8)

1. Βγάτε αγόρια στο χορό (παραλλαγή του έχουμε καταγράψει και στην Σφηκιά Ημαθίας με άλλον ήχο), 2. Στο Σερριώτικο τον κάμπο, 3. Περιστερούδα (παραλλαγή του έχουμε καταγράψει και στα Ημαθιώτικα Πιέρια με άλλον ήχο), 4. Τα παλικάρια τα καλά, 5. Μπεινά (παραλλαγή του έχουμε καταγράψει και στα Ημαθιώτικα Πιέρια με άλλον ήχο), 6. Πάρε τη ρόκασ' κι έλα.

3. ΠΕΡΙΒΟΛΙ (1998)

Τραγούδια στο Περιβόλι της Αγίας Παρασκευής (26-27-28 Αυγούστου)

1. Σε περιβόλι μπαίνω(τελευταία στο Περιβόλι μπαίνω), 2. Η Κορηλιανή, 3. Στα Π'ριβολιώτικα βουνά, 4. Η Γράμμουστα 5. Πιρουσιάνα. 6. Δεροπολίτισσα, 7. Πήγγαινα το δρόμο δρόμο, 8. Δεν φταίει η Μακρινίτσα, 9. Στην κρυνιά μεστό μπουγάζι (το λένε με παραλλαγή και οι Βεργιάνοι βλάχοι), 10. Του Γκόγκου Μίσιου, 11. Δεν σε θαρρούσα ποταμιά, 12. Ο Κωστανούλας 13. Του Ζιάκα

4. ΑΒΔΕΛΛΑ (2000)

Τα κάτωθι τραγούδια τραγουδιούνται και χορεύονται χωρίς συνοδεία οργάνων, στα πανηγύρια των Αγίων Αποστόλων, της Αγίας Παρασκευής και στο τριήμερο της Παναγίας, τον δεκαπενταύγουστο στην Αβδέλλα.

1) Σήμερα Δέσπω Πασχαλιά., 2) Πότε θα έρθει η Άνοιξη, 3) Κάτω στις Μωριάς τα μέρη, 4) Όλα τα κάστρα χαίρονται, 5) Εκεί πέρα κι αντίπερα, 6) Σουλειμάν Αγάς, 7) Ο Μήλιος ο πραγματευτής, 8) Στου Αη Θανάση την αυλή, 9) Αντικρυστά του Γαλατά, 10) Το βράδυ βγαίνει ο Αυγερινός, 11) Γιοφύρι ήταν στη θάλασσα, 12) Εκεί κάτω στη Πρέβεζα, 13) Λαφίνα.

(πηγή: Επιτόπια έρευνα από το 1988 μέχρι το 2008)